

Kiedy piszę, świat powstaje od nowa – scenariusz zajęć uwrażliwiających na bogactwo języka polskiego z wykorzystaniem ćwiczeń pisarskich

Scenariusz jest przeznaczony dla osób pracujących z licealistami i gimnazjalistami oraz starszymi uczniami szkół podstawowych. Może być realizowany zarówno na lekcjach języka polskiego, jak i na zajęciach dodatkowych (np. przeznaczonych dla kółka dziennikarskiego, kółka polonistycznego czy na zajęciach bibliotecznych). Ćwiczenia z powodzeniem można wykorzystywać w pracy z osobami dorosłymi (np. z seniorami), a w wersji uproszczonej – z młodszymi uczniami.

Autor: Anna Błaszkiwicz, Stowarzyszenie Dziennikarzy i Dokumentalistów „Koncentrat”

Rodzaj materiału: scenariusz

Data przygotowania: 2017 r.

Czas trwania: 135 min (3 godziny lekcyjne; zajęcia można podzielić na dwie części)

Scenariusz udostępniony na licencji: CC BY-SA 4.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)

Scenariusz został przygotowany w ramach projektu „Wspólny mianownik 4.0” dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Ojczysty – dodaj do ulubionych 2017.

Metody wykorzystywane podczas zajęć: prezentacja multimedialna (nauczyciel przygotowuje ją samodzielnie, korzystając z materiałów ze strony www.nowewyrazy.uw.edu.pl), miniwykład, dyskusja moderowana, praca w grupach.

Cel zajęć:

- uwrażliwienie uczniów na bogactwo i różnorodność języka polskiego;
- uświadomienie uczniom elastyczności języka i tego, że użytkownicy mają bezpośredni wpływ na zachodzące w nim zmiany (np. przez to, że są twórcami nowych słów, powiedzeń czy zwrotów);
- pokazanie uczniom, ile przyjemności może sprawiać pisanie i zabawy językowe;
- zachęcenie uczestników do refleksji nad skuteczną komunikacją pisemną (także w kontekście własnych dotychczasowych doświadczeń);
- motywowanie uczestników do poszerzania wiedzy w tym obszarze oraz do samorozwoju;
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie – skutecznej komunikacji i współdziałania;

Materiały dodatkowe:

- wywiady z ekspertami zajmującymi się językiem, dostępne na stronie www.wspolnymianownik.pl, szczególnie rozmowa z prof. Mirosławem Bańko o nowych wyrazach (<http://wspolnymianownik.pl/czytaj.php?s=wywiady&a=miroslaw-banko>)

Lp.	Działania nauczyciela	Działania uczestników warsztatów	Czas	Umiejętności kształcone w czasie zajęć

	<p>Nauczyciel prosi, by uczniowie usiedli w kręgu i wprowadza ich w temat zajęć. Wyjaśnia, że będą dotyczyły tego, jak zmieniający się język wpływa na to, jak opisujemy świat.</p>	<p>Uczniowie słuchają, mogą zadawać pytania pomocne w dobrym zrozumieniu celu zajęć.</p>	<p>10 minut</p>	<p>Uczniowie są uwrażliwiani na bogactwo języka polskiego, jego różnorodność. Poszerzają świadomość tego, jak szybko zmienia się język, w którym jedno słowo wychodzi z użycia, a inne się pojawiają.</p>
	<p>Nauczyciel rozdaje małe kolorowe kartki i prosi, by każdy z uczniów napisał na kartce słowo, które lubi, a którego nie znają jego rodzice.</p> <p>Nauczyciel w podsumowaniu zwraca uwagę uczniów na bogactwo języka i zachodzące w nim zmiany, a także na praktyczny udział, jaki my – użytkownicy polszczyzny – mamy w zmianach, jakie w niej zachodzą.</p>	<p>Uczestnicy zapisują słowa na kartkach, a następnie odczytują je, podając jednozdaniową definicję słowa i/albo przykład użycia.</p>	<p>20 min</p>	<p>Uczniowie zyskują praktyczne potwierdzenie tezy, że kształt języka jest zależny od językowej aktywności jej użytkowników. Gdyby nie ich zaangażowanie w używanie nowych słów pojawiających się w polszczyźnie, prawdopodobnie ich popularność byłaby dużo niższa i dość szybko zniknęłyby z języka.</p>
	<p>Nauczyciel dzieli uczniów na 3-osobowe zespoły. Zadaniem każdego jest napisanie 8-10 zdaniowego tekstu (tematyka i forma dowolna), w którym zostaną wykorzystane nowe słowa pochodzące z kartek będących w posiadaniu zespołu.</p> <p>Na bieżąco wyjaśnia pojawiające się wątpliwości.</p>	<p>Uczestnicy dzielą się na zespoły, piszą tekst, mogą zadawać dodatkowe pytania.</p>	<p>10 minut</p>	<p>Uczniowie rozwijają kreatywność i elastyczność myślenia, jednocześnie podnosząc umiejętności pracy w grupie.</p>
	<p>Nauczyciel zachęca do przeczytania powstałych tekstów. Animuje dyskusję dotyczącą zrozumiałości tekstów, w których pojawiają się słowa nieznanne przez starsze pokolenie. Zachęca do pogłębionej refleksji na temat tego, czy język jest sposobem na zaznaczenie swojej odrębności od innych.</p>	<p>Uczniowie czytają swoje prace, biorą udział w moderowanej przez nauczyciela dyskusji.</p>	<p>20 minut</p>	<p>Uczestnicy mają możliwość głębszej refleksji nad swoją własną postawą.</p>

<p>Nauczyciel proponuje uczniom krótki quiz, w którym prezentuje 8-10 najnowszych słów zgromadzonych przez naukowców z Obserwatorium Językowego Uniwersytetu Warszawskiego (www.nowewyrazy.uw.edu.pl). Rekomendujemy wybór takich słów, które będą pokazywały zmiany zachodzące w różnych obszarach, np. słowa dotyczące pracy, wypoczynku, kulinariów, spędzania wolnego czasu. Nauczyciel w podsumowaniu tej części zajęć podkreśla, że nowe słowa pokazują, jak zmieniają się nasze obyczaje, przyzwyczajenia, modele pracy i spędzania czasu poza nią.</p>	<p>Uczestnicy biorą udział w quizie, notują nowe słowa, mogą wnieść swoją krytyczną opinię do tego, po co są nam w polszczyźnie potrzebne nowe słowa.</p>	<p>20 minut</p>	<p>Uczestnicy poznają nowe w polszczyźnie słowa opisane przez naukowców z Obserwatorium Językowego UW i poszerzają swoją świadomość językową dotyczącą pojawiania się w języku nowych słów.</p>
<p>Nauczyciel dzieli uczniów na grupy 3 albo 4-osobowe i proponuje ćwiczenie z twórczego pisania. Zadaniem uczniów jest wymyślenie fabuły tekstu i napisanie opowieści, która zaczyna się od zdania: „To był dzień, gdy wszystko się zmieniło” i opisuje sytuację, w której język, którego używamy, przestał być rozumiany przez jego użytkowników. Uczniowie mogą wykorzystać dowolną liczbę nowych słów.</p> <p>Nauczyciel odpowiada na bieżąco na pojawiają się pytania.</p>	<p>Uczniowie pracują w zespołach nad tekstami, dyskutują, piszą, mogą zadawać nauczycielowi dodatkowe pytania.</p>	<p>20 min</p>	<p>Uczniowie ćwiczą twórcze oraz abstrakcyjne myślenie i umiejętność konstruowania fabuły; podnoszą umiejętność pracy w grupie i brania odpowiedzialności za swoją pracę.</p>
<p>Nauczyciel proponuje, by każda grupa wydelegowała ze swojego składu dwie osoby, które na forum grupy zaprezentują efekty wspólnej pracy.</p>	<p>Reprezentanci grup czytają przygotowane teksty przy okazji ćwicząc także umiejętność wystąpień publicznych i przyjmowania informacji zwrotnych.</p>	<p>15 minut</p>	<p>Uczestnicy ćwiczą umiejętność wystąpień publicznych, przyjmowania informacji zwrotnych, a także umiejętność prowadzenia dyskusji opartej na wymianie poglądów.</p>

<p>Nauczyciel podsumowuje ćwiczenie, przy okazji odpowiadając o tym, że język pełni wiele różnych funkcji (m.in. poznawczą – polega na nazywaniu tego, co wokół nas, komunikacyjną – pozwalającą na wymianę informacji między użytkownikami języka, ekspresywną – pozwalającą wyrażać słowami uczucia oraz impresywną – pozwalającą za pomocą języka budzić w innych uczucia).</p>	<p>Uczestnicy zajęć słuchają, zadają pytania, ewentualnie notują.</p>	<p>10 minut</p>	<p>Uczestnicy warsztatów porządkują uzyskaną wiedzę.</p>
<p>Nauczyciel rozdaje prostą ankietę ewaluacyjną, w której uczestnicy mogą wyrazić swoje zdanie na temat dzisiejszych zajęć, a także wskazać obszar/zagadnienie, nad którym chcieliby jeszcze popracować. Po wypełnieniu ankiety nauczyciel proponuje jeszcze rundę zamykającą – każdy z uczestników (łącznie z nauczycielem) mówi o jednej rzeczy, która podobała mu się podczas zajęć. Nauczyciel podsumowuje rundę zamykającą, przypominając, jakie umiejętności były dziś ćwiczone i jaką wiedzę zdobyli uczniowie.</p>	<p>Uczestnicy zajęć wypełniają ankietę ewaluacyjną.</p>	<p>10 minut</p>	<p>Uczestnicy ćwiczą umiejętność klarownego wyrażania swojej opinii, są zachęceni do brania odpowiedzialności za kierunek rozwoju umiejętności poprzez wskazanie zagadnień, którym chcą poświęcić więcej czasu.</p>